

HUMANITIES INSTITUTE
Serhat Tertemiz, MA

TOPAL ARKADAŞ (1964) FAKİR BAYKURT (1929 – 1999)

İçindekiler

Topal Arkadaş
Sedef Çakı
İnsan
Hacı Rüstem
Kedi Sevmek
Deli Memiş
Acı Ayrılık

Hakkında

“1962 yılında Bakanlığın “Göze Kulağa Hitap Eden Ders Araçları ve Yetişkinler İçin Yazma” konularında uzmanlık eğitimi için bir yıllığına gittiği Amerika’da aldığı Çocuk Yazını dersi için hazırladığı bir ödev taslağından kitaba dönüştürülmüştür. Çocuk yazını dersi öğretmenin verdiği çocukluğa dayalı bir olayı esas alarak bir çocuk hikâyesi yazma ve kitap olarak basma ödevi olarak önce yazmış, sonra resimleri tasarlamıştır. Daha sonra bu hikâyeyi 50 tane İngilizce olarak basıp dağıtmıştır. 1964 yılında İmece Yayınları arasında basılmıştır” (Karabela 2007, 72). “*Topal Arkadaş* adlı çocuk hikâye kitabı toplam 80 sayfadır. Hikâyeler ve anlatım oldukça basit, hikâye kurgusu da çocukların seviyesine oldukça uygundur. Remzi Kitapevi tarafından çocuk dizisi olarak yayınlanmıştır. Eserin 2. Basımı 1980 yılında yapılmıştır. Kitabın içinde yer alan resimleri Kayıhan Keskinok çizmiştir. Kitabın içinde 7 hikâye yer almaktadır. Hikâyelerin isimleri şöyledir : 1. Topal Arkadaş, 2. Sedef Çakı, 3. İnsan, 4. Hacı Rüstem, 5. Kedi Sevmek, 6. Deli Memiş, 7. Acı Ayrılık” (Yanardağ 2005, 50-51). İncelenen baskı Beyazıt Devlet Kütüphanesi’nden temin edilmiştir.

TOPAL ARKADAŞ

Kişiler

Nuri (Sosyal/Mantıklı) Anlatının başkahramanı olan çocuk anlatı kişisi tipik bir köylü çocuğudur. “Başkahramandır. İnatçıdır. Tarlaya gitmek için babasını zorla da olsa ikna eder. Tarlayı çok sever. Orada, tabiatta bulunmaktan hoşlanır. Nuri, aynı zamanda meraklıdır. Babası tarlada çalışırken o, daha fazla dayanamaz ve etrafı gezmeye ve ne var, ne yok diye incelemeye başlar. Ne olduğunu bilmediği fakat adını “kocaman şey” diye koyduğu ‘ayı’ ile karşılaşması ise hikâyedeki olayın başlangıcı olur” (Değirmenci 2010, 205). Yardımsever bir hayvanseverdir.

Canlı “Çok güzel bir gündü. Kırlar, ötelere doğru uzayıp gidiyordu. Nuri koşup oynayıp duruyordu. Babasıyla birlikte tarlaya geldiğine çok seviniyordu” (Baykurt 1980, 5).

Mutlu “Nuri sevincinden uçtu. Yerinde duramıyordu. Kelebek gibi taştan taşta sekiyordu. Kuş kovalıyordu. Türkü söylüyordu. Oyun oynuyordu” (Baykurt 1980, 5).

Meraklı “Kırlarda çok güzel şeyler var! Köyün dışında dünya geniş. Ah bir de şu dağların ardını görebilsem! Kim bilir kaç köy var oralarda. Ya şu derede ne var? Belki bir su...” (Baykurt 1980, 6).

Olumlu “- Vay benim saf oğlum. Sana hiçbir şey yapmadı ha? - Yapmadı. - Bana bak, insanların düşmanıdır o. Beni görünce nasıl kaçtı, gördün yal - Benden kaçmadı baba. - Sen çocuksun tabii. - Ben, onu çok sevdim baba...” (Baykurt 1980, 6).

Tık Osman Nuri'nin babasıdır. Çiftçilik yapmaktadır. Çiftçilikteki bilgisi ve tecrübesi sayesinde diğer köylülerden saygı görür.

Kocaman Şey Ayağına çöp battığından dolayı topallayan ve kendisini kurtaran Nuri'yle dost olan bir ayıdır.

Detaylı Olay Örgüsü

Nuri'yle Ayının Karşılaşması Köyün en yetenekli çiftçisi olan Osman'la, her cümlesinin sonunda "tık" dediği için, diğer köylüler alay ederler. Fakat Tık Osman onların alaylarına aldırış etmeden işini yapmaya devam eder. Bir gün karısı evde hiç odun kalmadığını ve dağdan odun toplanması gerektiğini söyler. Fakat eşiği olmayan Tık Osman odun toplama işini ertelemek zorunda kalır. Tarlaya gideceği sırada oğlu Nuri de onunla birlikte gitmek ister. Israrlara dayanamayan Tık Osman Nuri'yi de tarlaya götürür. Yolculuk sırasında çevresini gözlemleyen Nuri diğer köyleri merak eder. Öküzlere boyunduruğu bağladıktan sonra tarlayı sürmeye başlar. Dere kenarına inen Nuri karşı kıyıda tanımadığı acı bir ses duyar.

Nuri'yle Ayının Dost Olması Kahverengi, dört ayaklı ve kocaman bir hayvan gören Nuri korkuya kapılıp kaçmak ister. Fakat Kocaman Şey onun yanına gelip ayağını göstererek yardım ister. Kocaman Şey'in zararsız olduğunu ve ayağına çöp battığını fark eden Nuri ona yardım eder. Ayağındaki çöpün çıkarılması üzerine Kocaman Şey sevinçten dans etmeye başlar. Fakat Tık Osman'ın koşarak geldiğini görmesi üzerine oradan uzaklaşır. Günlerce yağın yağmurdan dolayı tarlaya gidilemez ve Nuri topal arkadaşını merak eder. Yağmurun dindiği bir sabah tarlaya gidilir. Tarlanın yanında içi balla dolu odunlar bulunur. Derenin karşısından Kocaman Şey Nuri'yi ses çıkararak selamlar. Odunları Kocaman Şey'in getirdiği anlaşılır. Nuri dostunun yanına gitmek istese de babası buna izin vermez.

Temalar

Dostluk *Topal Arkadaş* adlı çocuk öyküsünde Baykurt, aynı kırsal bölgede yaşayan çiftçi oğlu Nuri'yle ormanda yaşayan ayının dost olma olayı anlatılır. Dere kenarında oyun oynarken ayağına çöp batmış olan ayı yardım ister. Nuri ayıya yardım eder ve onu çok sever. Yağmurlu havaların sona ermesiyle heyecan içinde ayıyı yeniden görmeye gidildiğinde tarlanın kenarında içi balla dolu odunlar bulunur. Kocaman Şey Nuri'ye balla dolu odunlarla teşekkür eder.

SEDEF ÇAKI

Kişiler

Şükrü Anlatının baş anlatı kişisi değirmencinin yedi yaşındaki oğludur.

Fatmana Şükrü'nün annesidir.

Mehmet Koca İsmail'in oğludur.

Mevlüt Fatmana'nın kardeşidir.

Hasibe Mevlüt'ün eşidir.

Harun Usta Sünnetçidir.

Detaylı Olay Örgüsü

Şükrü'nün Sünnet Edilmesinin İstenmesi İğdir Çayı'nın kenarında Koca İsmail'in oğlu Mehmet'le oyun oynayan Şükrü bağ, bahçe, tarla ve değirmen gibi şeyler yapmaktadır. Yedi yaşına basmış olan oğlunu sünnet ettirmek isteyen Fatmana Sünnetçi Harun Usta'nın Çalıkçil'de olduğunu öğrenir. Eşi değirmende çalıştığı için erkek kardeşi Mevlüt'ün yanına gider. Susam yağı çıkarmaya gitmek için hazırlık yapan Mevlüt eşiğini tımarlamaktadır. Daha fazla vakit kaybetmek istemeyen Fatmana Şükrü'yü sünnet ettirmek ve Mevlüt'ün onu alıp getirmesini ister. Şükrü'yü sünnet ettirmesi

gereken kişinin babasının olması gerektiğini düşünse de Fatmana'nın ricasını geri çeviremez ve çayın oraya gider.

Şükrü'nün Sünnet Edilmesi Çayın kenarındaki Şükrü'yü değirmen yaparken bulan Mevlüt ona sedef çakısı olup olmadığını sorar. Olumsuz yanıt alması üzerine köye sedef çakı satan birinin geldiğini söyler ve onu Harun Usta'ya götürür. Harun Usta Şükrü'nün yeterince büyüüp büyümediğini anlamak için pipisine bakmak ister. Harun Usta Şükrü'yü oyalamak için ölçü alması gerektiğini söyler ve ondan uçan turnaları saymasını ister. Oyalama sırasında Harun Usta Şükrü'yü sünnet eder. Neye uğradığını şaşırıp ve acı içinde kıvranan Şükrü eve götürülüp temiz çarşafı yatağa yatırılır. Birkaç gün sonra Çalıkil'in oraya gelen Şükrü ne Harun Usta'yı ne de sedef çakıyı bulamaz. Fatmana çarşıya gidecek eşinden özel bir şey almasını rica eder. Eve dönen baba oğluna ak mikadan bir çakı almıştır.

Temalar

Çocukluk *Sedef Çakı* adlı çocuk öyküsünde Baykurt, yedi yaşına gelmiş olan oğlunu sünnet ettirmek isteyen bir annenin onun saflığından faydalanarak amacına ulaşmasını anlatır. Dayısı Mevlüt tarafından kendisine sedef çakı alınacağı umudu verilen Şükrü Çalıkil'e götürülüp sünnet edilir. Daha sonra sedef çakıyı günlerce bekleyen Şükrü'ye babası tarafından ak mika bir çakı alınır.

İNSAN

Kişiler

<i>Adıgüzel</i>	Anlatının çocuk baş kişisi on bir yaşındaki bir şoför yamağıdır.
<i>Selâmet</i>	Otobüs şoförüdür.
<i>Boksör</i>	Otobüsteki yolculardan biridir. Tek gözünü kaybetmiştir. Olumlu bir tiptir.
<i>Anne</i>	Adıgüzel'in beş çocukla dul kalan annesidir.
<i>Sudiş Teyze</i>	Adıgüzel'in yakınlarından biridir.
<i>Oto Galerî Bekçisi</i>	Ankara'dan otobüse binip İstanbul'a tayfa olmaya gitmektedir. Olumsuzdur.

Detaylı Olay Örgüsü

Adıgüzel'in Şoför Yamağı Olması Eşini kaybettikten sonra beş çocuğuyla tek başına kalmış olan anne ne yapacağını bilemez. Çocuklarını okutma imkânı olmadığı için onları çalışmaya yönlendirir. On bir yaşındayken Tunceli'yi terk etmiş olan Adıgüzel on bir aydır Şoför Selâmet'in yamaklığını yapmaktadır. Tunceli'den İstanbul'a giden otobüste çalışmaktadır. Kimileri İstanbul'a kimileri de Ankara'ya gitmektedir. Boksör amcanın anılarını dinlerken uyuyakalan Adıgüzel rengârenk çiçeklerin ve böceklerin olduğu fantastik bir uzamda oyun oynar ve annesi onun başını okşar. Malatya'ya varıldığında benzin olmadığı için altı buçuk saat beklenir. Adıgüzel boksörün kayıp gözüne ne olduğunu merak eder ve onu müsabaka sırasında kaybettiğini tahmin eder. Doğduğu köy Mızraklı'ya ve annesinin yanına dönmenin hayalini kuran Adıgüzel izlenen güzergâhtaki yerleri iyice öğrenmiştir.

Adıgüzel'in Savunmasızlığı Benzin alındıktan sonra yeniden yola çıkılır ve Adıgüzel bir süre sonra yeniden uyur. Rüyasında arkadaşlarını ve onlarla oyun oynadığını görür. Sudiş teyze çocukları yüzme yarışması yapmaya kışkırtır. Bunun üzerine çocuklar yüzmeye başlar. Yüzme yarışını kazanan Adıgüzel'i annesi karşılar. Ona sevgisini gösterir ve ona hayatta da birinci olacağını, yeter ki suya dalmaktan korkmamasını söyler. Uyku sırasında Adıgüzel yüzüne kara damlaların damladığını hisseder. Ankara'dan İstanbul'a tayfa olmak için giden Oto Galerî Bekçisi Adıgüzel'in yüzüne su damlatır. Adıgüzel'in rahatsız edildiğini fark eden boksör Oto Galerî Bekçisi'ni oradan uzaklaştırır. Fakat gururu kırılmış olan Oto Galerî Bekçisi yeniden Adıgüzel'e doğru yönelir. Boksör Oto Galerî Bekçisi'ne yeniden engel olur. Boksör, kendisine diklenen Oto Galerî Bekçisi'ne yumruk atar ve onu sindirir. Uykusundan uyanan Adıgüzel'e boksör amcası bir daha tanımadığı kişilerin yanında uyumamasını nazikçe nasihat eder.

Temalar

Yalnızlık İnsan adlı çocuk öyküsünde Baykurt, küçük yaşlarda ebeveynlerinin sağladığı güvenli ortamdan koparak hayata atılmak zorunda kalmış olan bir çocuk üzerinden insanoğlunun genel durumu üzerine iletiler verir. Küçük yaşlarda çalışmaya başlamış olan Adıgüzel oldukça savunmasızdır. Bundan dolayı rüyalarında sürekli olarak annesini görür, doğup büyüdüğü yeri özler. Onu koruyup kollayan boksör amcalar olduğu gibi onu hor gören Oto Galeri Bekçisi gibi kişiler de vardır. Anlatının sonunda boksör Adıgüzel'e tanımadığı kişilerin yanında uyumamasını öğütler.

HACI RÜSTEM

Kişiler

<i>Hacı Rüstem</i>	Anlatının baş kişisi köyün en varlıklı ve en saygın kişilerinden biridir.
<i>Muhtar</i>	Devlet adına köyün yöneticiliğini yapar. Fakat işinde yeterince başarılı değildir.
<i>İzzet</i>	Kurul üyesidir.
<i>Muhammet Efendi</i>	Karınca Otel'i'nin yazıcısıdır.
<i>Vural Bey</i>	Köy İşleri Bakanlığı'nda çalışan bir yetkilidir.

Detaylı Olay Örgüsü

Hacı Rüstem'in Bölgedeki Tanırlığı Büklüce'nin varlıklı sakinlerinden biri olan Hacı Rüstem bütün mal varlığını başkalarını memnun etmek ve ihtiyaç sahiplerinin beklentilerini karşılamak için harcamıştır. Ziyaretçileri ve konukları için hayvanlarından birkaçını kurban eder ve tarım mahsullerinden ikramlarda bulunur. Hayatı boyunca kendisi için yaptığı tek şey üç defa Hicaz'a gitmek olmuştur. Fakat son ziyaretinin ardından bir daha oraya gitmemeye karar vermiştir. Çevre ilçelerden ziyaretçileri olduğu gibi farklı illerden de onu ziyaret etmeye gidenler olur. Köye yol yaptırtmamış olan Muhtar, Hacı Rüstem'le görüşür. Hacı Rüstem Muhtar'a her konuğuna ve büyüğüne karşı cömert olması gerektiğini söyler. Cömertliği ve misafirperverliği sayesinde herkesçe tanınan Hacı Rüstem'e nazaran Muhtar'ı kimse tanımamaktadır. Hacı Rüstem Ankara'da bile çok iyi karşılanacağından emindir. Kurul üyesi İzzet Hacı Rüstem'e Ankara'ya gidip ilgili mercilere konuyu iletmeyi teklif eder. Bunun üzerine yola çıkılır.

Hacı Rüstem'in Ankara'daki Yetkililerle Köye Yol Yapılması İçin Görüşmeye Gitmesi

Samanpazarı'ndaki Karınca Otel'i'nde gecelenir. Otel Yazıcısı Muhammet Efendi Hacı Rüstem'in sorularına ters yanıtlar verir. Sabah saatlerinde Köy İşleri Bakanlığı'na doğru gidilirken Çocuk Esirgeme Kurumu, Anafartalar İlkokulu ve Adliyedeki insanlar Hacı Rüstem'i selamlar ve ona saygılarını gösterirler. Hacı Rüstem kendine gösterilen ilgiden oldukça memnundur. Kurul Üyesi İzzet Hacı Rüstem'e gösterilen ilgiyi şaşkınlıkla izler. Birlikte Köy İşleri Bakanlığı'na varırlar. Kurul Üyesi İzzet Hacı Rüstem'in arkasına iğnelenmiş bir kağıdı fark eder ve gülümseyerek onu gizlice oradan alır.

Temalar

İtibar Hacı Rüstem adlı öyküde Baykurt, Büklüce gibi Anadolu'daki birçok kırsal bölgede Hacı Rüstem gibi varlıklı kimseler olduğuna ve bu kişilerin itibar sahibi olmaya önem verdiklerine değinir. İnsanlar tarafından sevilme ve saygı görmek isteyen Hacı Rüstem tarlalarından ve hayvanlarından elde ettiği her ürünü hiç çekinmeden dağıtır. Cömertlik ve sıcakkanlılıkla insanların kazanılabileceklerine inanır. İnsanları kendine borçlandırarak istediği şeyleri onlara yapacağını düşünür.

KEDİ SEVMEK

Kişiler

Anlatıcı (Sosyal/Mantıklı) Anlatının ben-öyküsel anlatıcısı öykünün başından sonuna kadar kendini gösterse de oldukça edilgen bir konumdadır. Çoğu zaman olayları gözlemlemekle ve zaman zaman da bunları yorumlamakla görevlidir. Bilinmeyen bir nedenden bir süre cezaevinde kalmış olan anlatıcı

özgürlüğüne kavuşmuştur. Ankara'da yaşamaktadır. Ne iş yaptığı bilinmediği gibi kendisiyle ilgili özel bilgiler verilmez. Fakat anlatıcının yazarı temsil ettiği ve onun sözcülüğünü yaptığı söylenebilir.

Dostane "Araya girmek gereğini duydum: "Neyse bırakın, bu kadar önemsemeyin. Aslında önemli olmaya önemli, ama siz büyütmeyin. Dökün düşünün bir çare bulun..." (Baykurt 1980, 52).

Tedirgin "Yalnız kaldım evde. Otomobilin arka yüküğüne koydular kediyi. "Komşulardan görüp fitleyen olmaya bari!" Dedim içimden" (Baykurt 1980, 54).

Sakin "Sakin olun, kaygılanmayın!" dedim" (Baykurt 1980, 55).

Huzursuz "Geldim gene kirli havalı evimize. Başkentin gerçekten en kirli havalı yerindeydik. Kırım kırım ölüyorduk. Her apartman bir fabrika gibi duman salıyordu" (Baykurt 1980, 60).

Vefalı "Onunla cezaevinden arkadaşız. Halide yenge çok yemek taşıdı ikimize. Onun orasına "peygamber dergâhı" derler. Hukuku derindir cezaevi arkadaşlığının" (Baykurt 1980, 49).

İbrahim Anlatıcının cezaevinden arkadaşıdır. Halide'yle evlidir. Dikmen'de ikâmet etmektedir.

Halide İbrahim'in eşidir. Dilek'in baktığı kedinin pisliğinden rahatsızlık duymaktadır.

Osman İbrahim'in arabası olan bir arkadaşıdır.

Dilek İbrahim-Halide çiftiyle aynı apartmanda yaşayan yirmili yaşlarındaki bir öğrencidir.

Detaylı Olay Örgüsü

İki Cezaevi Arkadaşının Buluşması Eski cezaevi arkadaşı tarafından başkentin kirli havasından kurtulması için anlatıcı eve davet edilir. Eski cezaevi arkadaşının davetini geri çeviremeyecek olan anlatıcı Dikmen'deki altı katlı eve gider. Dördüncü katta oturan İbrahim-Halide çiftine konuk olan anlatıcı daireye girdiği andan itibaren ailenin sorunlarıyla içli dışlı olur. Üst katta oturan yirmili yaşlarındaki bir Kimya öğrencisi olan Dilek'in kara ve topal kedisi çiftin dairesindeki paspasın üzerine tuvaletini yapmaktadır. Bu durumdan bıkmış olan çift topal kediyi uzak bir yere atmaya karar verir. İbrahim Osman'ı arar ve onun aracılığıyla kara kedi ağaçlık bir bölgeye bırakılır.

Dilek'in Kedi Sevgisi Aynı gün Dilek kedisinin kaçırıldığını ve bunu çiftin yaptığını anlar. Çiftin evine gelen Dilek kedinin nerede olduğunu öğrenmek ister ve onun pislediği her yeri bizzat temizleyeceğine söz verir. Dilek'in üzüntüsüne kayıtsız kalamayan İbrahim kediyi bulup geri getirir. Aynı dönemde anlatıcı da Ankara'daki evine döner. Birkaç gün sonra İbrahim anlatıcının evine gelir. İbrahim anlatıcıyı yeniden evine davet eder ve Dilek için yaptığı iyiliği anlatır. Dilek'le özel olarak konuşmuş olan İbrahim; içe kapanıklığın ve sevgi özleminin kediyle giderilemeyeceğini söylemiş ve ona biriyle görüşmesini tavsiye etmiştir. Uzun zamandır Mühendislik Fakültesinde öğrenci olan bir delikanlıyı geri çevirmiş olan Dilek onunla görüşme kararı almıştır. İki cezaevi arkadaşı apartmana vardığında gençlerin yemek yemeye gittiklerini görür.

Temalar

Sevgi *Kedi Sevmek* adlı öyküde Baykurt, yirmili yaşlarında bir üniversite öğrencisi olmasına rağmen oldukça içe kapalı olan ve hiç kimseyle görüşmeyen Dilek'in bütün sevgisini kara ve topal bir kediye yönlendirmiş olmasını anlatır. İbrahim Dilek'e birileriyle görüşmesini önerir. Zira insanın sevgi özleminin kedi sevmekle doyurulamayacağını söyler. İbrahim'in ısrarları üzerine Dilek kediyle ilgilenmeyi bırakır ve Mühendislik Fakültesinde öğrenci olan bir delikanlıyla görüşmeye başlar.

DELİ MEMİŞ

Kişiler

Deli Memiş (Sosyal/Sorumlu) Anlatının başkahramanı olan Deli Memiş daha dünyaya gelmeden önce babasını kaybetmiştir. Ailenin beşinci çocuğudur. Bundan dolayı zorluk içinde büyür ve hayatı mücadeleyle geçer. Genç yaşlarında büyük bir toprak ağasının oğlunu dövdüğü için kendisine "Deli"

denir. Büyüdüğünde cesareti, canlılığı ve zekasıyla ön plana çıkar. Kendilerine ait olan harımda beççilik yapar. Gururuyla alay edilmesine asla izin vermez.

Talihsiz “Memiş bu dünyaya çığılık çığılığa çıkıp gelmeden babası öbür dünyaya göçtü. Onun da adı Memiş’ti. Uzun kollu, iri elli, civan, kocaman bir adamdı” (Baykurt 1980, 64).

Cesur “Ben bir yoksul çocuğuyum, biraz tek durayım..” filân demeden Kara Osman Ağa’nın Faruk’la döğüşmüş, şeşi beş gören oğlanı altına almış, bir güzel eziyor...” (Baykurt 1980, 65).

Sıcakkanlı “Bin sefer görmüş varsılların içip içip sokaklara çıktığını, öğüre bağıra köyün ortasına kustuğunu.. Onları taklit edecek. Belki bir “sözsüz oyun” oynayacak, kardeşlerini güldürecek” (Baykurt 1980, 66).

Gururlu “Deli Memiş aşağı, Deli Memiş yukarı! Deli’den başka adım yok mu benim be!..” Böyle dedi, koyu koyu düşünmeğe başladı” (Baykurt 1980, 69).

Zeki “Bana bir daha “Deli” deme Sırmalıııı!. Ben deli değilim!. Sadece yoksulum!. Göreceksin onun da çaresini bulacağım!. Bulacağız!. Şimdi eşeğini nasıl elinden aldımsa, büyüyünce kızını da alacağım!. Hem de küçük kızın Ayşeli’yi, unutma!..” (Baykurt 1980, 74).

Kara Osman Ağa Anlatının geçtiği yerdeki en büyük toprak ağalarından biridir.

Memiş Deli Memiş’in hayatını kaybetmiş babasıdır.

Dul Zehra Deli Memiş’in dul kalan annesidir.

Hacı Sırmalı Deli Memiş’le alay eden yaşlı bir köylüdür.

Ali Hafız Köydeki üfürükçülerden biridir.

Koreş’in koca karısı Alternatif tıp yöntemleriyle hastaları tedavi etmeye çalışan bir karakterdir.

Ayşeli Hacı Sırmalı’nın kızıdır.

Faruk Kara Osman Ağa’nın oğludur.

Detaylı Olay Örgüsü

Memiş’in “Deli” Lakabını Alması Yıllarca el kapılarında çalışmış, on dört yıl askerlik yapmış ve çölde tutsak edilmiş olan Memiş köyüne döndüğünde bir ayıyla yaşadığı boğuşma sonucunda yaşamını yitirmiştir. Eşi Zehra’ysa dört çocuğuyla birlikte dul kalmıştır. Eşinin ölümünün hemen ardından beşinci çocuğunu dünyaya getiren Zehra ona Memiş adını verir. Cesareti ve canlılığı nedeniyle Memiş Kara Osman Ağa’nın oğlu Faruk’u döver. Zengin bir ağanın oğlunu döven yoksul Memiş’e deli gözüyle bakılır ve ona Deli lakabı takılır.

Memiş’in Hacı Sırmalı’dan İntikam Alması Yaşı büyüdükçe daha da güçlenip hareketlenmiş olan Deli Memiş Kurbağalı Köprü’de fasulye, biber gibi mahsuller ettikleri harıma gidip çalışır. Zehra Deli Memiş’ten harıma dadanan kuşlarla ilgilenmesini ister. Deli Memiş ağacın altında dinlendiği sırada eşeğiyle oradan geçen Hacı Sırmalı “Deli” diye seslenir. Kendine ‘Deli’ denmesinden hoşlanmayan Memiş, Hacı Sırmalı’dan intikam almanın yolunu düşünür. Hacı Sırmalı’nın yeniden oradan geçtiği bir sırada onun önüne atlayıp acı çekiyormuş gibi yapar. Deli Memiş’e acıyan Hacı Sırmalı onun sorununu anlamaya ve onu Ali Hafız’a veya Koreş’in koca karısına götürmeyi düşünür. Eşeğin sırtına bindiği anda Deli Memiş oradan hızla uzaklaşır ve Hacı Sırmalı köye kadar yürümek zorunda kalır. Deli Memiş Hacı Sırmalı’dan intikamını alır ve büyüdüğünde kızı Ayşeli’yi de kaçıracağını söyler. Köydeki bütün varsıllara da diz çöktüreceğini ekler.

Temalar

Toplumsal Sınıf *Deli Memiş* adlı öyküde Baykurt, Anadolu kırsalında dünyaya gelen yetim bir çocuğun çetin mücadeleler vererek büyüdüğünü ve kuramsız da olsa sınıf bilincine ulaşabildiğini

anlatır. Yoksul olduğu için devamlı ötekileştirilmiş ve kendisiyle alay edilmiş olan Deli Memiş gururuyla oynanmasına asla izin vermez. Bu yüzden Kara Osman Ağa'nın oğlunu döver ve Hacı Sırmalı'nın eşeğini kaçıtır. Hacı Sırmalı'ya gelecekte kızını da kaçıracağını söyler. Deli Memiş'in zekâsı ve cesareti çevresindekileri korkutur.

ACI AYRILIK

Kişiler

<i>Cura Mehmet</i>	Anlatının başkarakteri köylüdür. Eşeği Kara Cip'i satmak istemez.
<i>Deli Ahmet</i>	Bir eşek satıcısıdır. Kara Cip'i satın almak ister.
<i>Kara Cip</i>	Cura Mehmet'in emektar eşeğidir.
<i>Sadık</i>	Cura Mehmet'in küçük oğludur.
<i>Keziban</i>	Cura Mehmet'in eşidir.

Detaylı Olay Örgüsü

Deli Ahmet'in Kara Cip'i Satın Almak İstemesi Deli Ahmet, Salda köyünden Akçaköy'e gidecek olan eşek yüklü kamyonuna binip yola çıkar. Şoförü kamyonu kullanırken kendisi yolu örten ağaçlardan armut toplar. Eylül ayına girilmiştir. Akçaköy'e varan Deli Ahmet kahvenin önüne gelir ve köylülerin eşeklerini satın almaya başlar. Daha önce Genceli ve Kavacık'tan birkaç eşek almıştır. Köylüler Cura Mehmet'e eşeğini satmasını söylerler. Fakat eşeğini satmak istemeyen Cura Mehmet ısrarlardan kurtulmak için Hüyük'teki bostana gider.

Cura Mehmet'in Kara Cip'i Satmak Zorunda Kalması Çocuklarını ekinlere götürüp getirmiş, birlikte çalışmış ve her yükünü taşımış olan emektar Kara Cip'i satmak Cura Mehmet'e çok zor gelir. Motorlu taşıtların yaygınlaşmasıyla eşekler elden çıkmaya ve etleriyle kemiklerinden köpek maması veya tavuk yemi yapılmaya başlanmıştır. Kahvehaneye geri dönen Cura Mehmet eşi Keziban'la oğlu Sadık'ın Kara Cip'i Deli Ahmet'in kamyonuna yüklediklerini görür. Cura Mehmet eşeğinin alınmasına engel olmaya çalışır. Fakat verilen sözden dönmeyeceği ve başkalarının önünde ailesiyle tartışamayacağı için Kara Cip'le son defa vedalaşır. Emektar dostundan ayrılması ona büyük bir acı verir.

Temalar

Hüzün *Acı Ayrılık* adlı öyküde Baykurt, tarımda makineleşmeyle birlikte Anadolu'daki üretim biçiminin değiştiğine ve hayvanların yerini makinelerin aldığına değinir. Tarımda yaşanan makineleşmeyle birlikte hayvanlar satılmaya başlar. Fakat Cura Mehmet emektar eşeğini satmak istemez ve değişime karşı direnmeye çalışır. Ancak eşinin ve oğlunun araya girmesiyle Cura Mehmet emektar Kara Cip'i hiç istememesine rağmen satmak zorunda kalır. Cura Mehmet Kara Cip'in ardından gözyaşı döker.

Kaynakça

Baykurt, Fakir. *Topal Arkadaş*. Cilt II. İstanbul: Remzi Kitapevi, 1980.

Değirmenci, Mahmut. *Çocuk Hikâyesi ve Fakir Baykurt'un Çocuk Hikâyeciliğine Katkısı*. Yüksek Lisans Tezi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya: T.C. İnönü Üniversitesi, 2010.

Karabela, Sevim. *Fakir Baykurt (Hayatı ve Romanları Üzerine Bir İnceleme)*. Doktora Tezi, Ankara: T.C. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, 2007.

Yanardağ, Mehmet Fetih. *Fakir Baykurt'un Hikâye ve Romanlarının Tema ve Yapısı Üzerine Bir İnceleme*. Doktora Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya: T.C. İnönü Üniversitesi, 2005.